

AVROPA ŞURASININ ŞƏRQ TƏRƏFDAŞLIĞI PROQRAMI

**Nəticələr və nailiyyətlər
2011-2013-cü illər**

Giriş

Avropa İttifaqı 2009-cu ildə Şərq Tərəfdaşlığı siyasətinin, yəni altı tərəfdaş ölkədə: Ermənistan, Azərbaycan, Belarus, Gürcüstan, Moldova Respublikası və Ukraynada demokratik və iqtisadi islahatların dəstəklənməsinə yönələn siyasətin həyata keçirilməsinə başladı. Bu islahatlar regionda sabitliyə kömək edir və regionun çiçəklənməsinə səbəb olur ki, bundan da tərəfdaş ölkələrin və bütün Avropanın vətəndaşları birbaşa faydalanırlar.

2011-ci ilin martında Avropa Şurası Aİ-nin səylərinə qoşuldu və Şərq Tərəfdaşlığının "Demokratiya, yaxşı idarəçilik və sabitlik" Platformasında əks olunmuş tədbirlərə dəstək vermək və seçki, məhkəmə fəaliyyəti, korrupsiyaya və kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə sahələrində Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin demokratik islahatları həyata keçirmələrinə kömək etmək üçün Avropa Şurasının Şərq Tərəfdaşlığı Proqramını hazırladı.

15 dekabr 2010-cu ildə Avropa Şurasının Baş katibi Torbyörn Yaqland və Aİ-nin Genişlənmə və qonşuluq siyasəti üzrə komissarı Ştefan Füle Avropa Şurasının Şərq Tərəfdaşlığı Proqramını imzaladılar. Onun fəaliyyət müddəti 2011-ci il martın 1-dən 2013-cü ilin dekabrınadəkdir, büdcəsi isə 4 milyon avrodur.

Məqsədlər

Avropa Şurasının Proqramı çoxtərəfli yanaşma vasitəsilə altı tərəfdaş ölkədə islahat proseslərinin genişləndirilməsinə dəstəyi təmin edir və Şərq Tərəfdaşlığı Proqramının tərəfdaş ölkələrini məhkəmə islahatı, seçki, korrupsiyaya və kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə sahələrində Avropa Şurası və Aİ standartlarına və praktikasına daha da yaxınlaşdırır.

Proqram aşağıdakıların təmin edilməsi vasitəsilə Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrində islahatları dəstəkləyir:

- imkanların yaradılmasına və təlimlər keçilməsinə yönələn sistemin təşkili;
- davamlı islahatlar aparılması üçün texniki yardım göstərilməsi və məsləhətlər verilməsi;
- iştirakçı ölkələr arasında ideya və təcrübə mübadiləsi üçün platformanın təmin edilməsi.

Şərq Tərəfdaşlığı Proqramının fəaliyyət dövrü ərzində bu Proqram çərçivəsində aşağıdakı sahələrdə 96 növ fəaliyyət həyata keçirilib: məhkəmə islahatının təşviqi (15); yaxşı idarəçiliyin və korrupsiyaya qarşı mübarizənin dəstəklənməsi (29); kibercinayətkarlıqla mübarizə (25); seçki standartlarının genişləndirilməsi (19); və Proqram çərçivəsində koordinasiyanın təmin edilməsi (8).

Benefisiarlar və maraqlı tərəflər

Benefisiarlar və maraqlı tərəflər sırasına ədliyyə və daxili işlər nazirlikləri, milli dövlət idarəçiliyi orqanları, prokurorluqlar, parlamentlər, korrupsiya və çirkli pulların yuyulmasına qarşı mübarizə orqanları, mərkəzi seçki komissiyaları və ombudsman idarələri, məhkəmə orqanları, media və vətəndaş cəmiyyəti daxildir.

Struktur

Avropa Şurasının proqramlar üzrə baş direktorluğu Avropa Şurasının Şərq Tərəfdaşlığı Proqramı çərçivəsində koordinasiyanı və istiqamətləndirməni təmin edir, nəticələri monitorinq edir və

fəaliyyətlərin əyaniliyini artırır. Fəaliyyətlər bizim İrəvan, Bakı, Kiyev, Kişinyov və Tbilisidəki ərazi ofislərimizin dəstəyi ilə *DGI* (İnsan hüquqları və qanunun aliliyi üzrə baş direktorluq) və *DGII* (Demokratiya üzrə baş direktorluq) tərəfindən həyata keçirilir. Proqramın rəhbər komitəsi proqram çərçivəsində irəliləyişlər və proqramın təsiri barədə yeni məlumatları tərəfdaşlarla müntəzəm paylaşır, nəticələri monitorinq edir, qərarlar və tələb olunan fəaliyyətlər barədə məsləhətlər verir, rəhbər tövsiyələrə riayət edilməsinə nəzarət edir.

Fəaliyyətlər sırasına bunlar daxildir: Avropa Şurasının ekspertlərinin və Katibliyinin rəhbərliyi ilə konfransların, seminarların, işçi qruplarının, simpoziumların, şəbəkələşmənin, analitik hesabatların və treninq sessiyalarının təşkili. Bu fəaliyyətlərə adətən müxtəlif tərəfdaş ölkələrdən olan iştirakçılar qatılırlar ki, bununla da həmin fəaliyyətlərin güclü regional təsiri təmin edilmiş olur.

Nailiyyətlər

Ümumi qeydlər

Proqram sayəsində xüsusən regional səviyyədə ideya və təcrübə mübadiləsinin təşviqi vasitəsilə ölkədaxili məhkəmə islahatı genişlənib, seçki standartları təkmilləşib və korrupsiyaya və kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə güclənib. Proqram həmçinin imkanların yaradılması və təlimlərin təşkili kimi çoxtərəfli fəaliyyətlər üçün baza təşkil edib.

Proqram sayəsində:

- hüquqi bazaya dəyişikliklər edilib və Avropa standartlarına uyğun olan yeni qanunvericiliyin tətbiqi dəstəklənib;
- məhkəmə və seçki islahatları və korrupsiyaya və kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə gücləndirilib;
- milli və regional əməkdaşlıq bərqərar edilib və kibercinayətkarlığa qarşı milli bölmə yaradılıb;
- vətəndaş cəmiyyəti qərarların qəbulu prosesinə cəlb olunub və qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT-lərin) regional şəbəkəsi gücləndirilib.

Məhkəmə islahatı

Proqram sayəsində Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin məhkəmə sistemləri arasında ən yaxşı təcrübələrin təşviqi vasitəsilə məhkəmə islahatı dəstəklənib. Məsələn, Gürcüstan və Moldova Respublikası özü-özünü tənzimləyən (müstəqil) məhkəmə orqanlarına, hakimlərin statusuna və peşə hazırlığına dair qanunvericilik normalarında dəyişikliklər etməklə Avropa Şurası standartlarına daha da yaxınlaşıblar.

Bu layihə çərçivəsində:

- müstəqil, peşəkar və effektiv məhkəmə orqanlarına dair qanunvericilik normaları və bu orqanların praktikası təhlil edilib;
- hər bir iştirakçı ölkədəki çatışmazlıqlar müəyyən edilib;
- hakimlərin və hüquqşünasların regional şəbəkəsi yaradılıb;
- aşağıdakı mövzularda dörd hesabat hazırlanıb:
 - məhkəmə hakimiyyətinin və ayrı-ayrı hakimlərin müstəqilliyi;
 - vəkil birliklərinin rolu, hüquqşünas peşəsi ilə sərbəst məşğul olmaq imkanı, vəkillərin peşə hazırlığı və etik davranış standartları və vəkillərə qarşı intizam icraatları;
 - hakimlər üçün ilkin və sonrakı təlimlər;
 - məhkəmə sisteminin effektivliyi və işinin səmərəliliyi.

Seçki standartlarının dəstəklənməsi

Proqram sayəsində seçkiqabağı yardım, seçki müşahidəçilərinin peşəkarlığı, siyasi və ictimai həyatda qadınların iştirakı, gənc seçicilərin məlumatlılığının artırılması, seçici siyahılarının və reyestrlərinin hazırlanması, seçki mübahisələrinin həlli kimi sahələrdə tərəfdaş ölkələrə dəstək verilib ki, bu da seçki sahəsində idarəetmə orqanları arasında qarşılıqlı əlaqəni təmin edib.

Bu layihə çərçivəsində:

- seçki prosesinin təşkili təkmilləşdirilib;
- Mərkəzi Seçki Komissiyasının və seçki administrasiyalarının rolu gücləndirilib;
- yerli müşahidəçilərin peşəkarlığının artırılması yolu ilə seçkilərin müşahidəsinə QHT-lərin cəlb olunması gücləndirilib;
- təşviqat kampaniyalarında və seçki prosesində seçicilərin iştirakını və tənqidi yanaşmalarını təşviq edən şəbəkə yaradılıb.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə

Proqram sayəsində yaxşı idarəçilik dəstəklənib, dövlət idarəçiliyi və cinayət ədliyyəsi sektorlarının korrupsiyaya qarşı mübarizəsi gücləndirilib.

Bu layihə çərçivəsində:

- antikorrupsiya siyasəti və strategiyası işlənib hazırlanıb;
- antikorrupsiya siyasətinə dair soraq kitabı nəşr edilib;
- Ermənistan, Azərbaycan və Ukraynada çirkli pulların yuyulması halları tədqiq edilib;
- Milli Fəaliyyət Planı (Azərbaycan üçün pilot layihə) üçün ekspert rəyləri təmin edilib;
- Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı (Ukrayna üçün pilot layihə) üçün ekspert rəyləri təmin edilib;
- elektron idarəetmə metodologiyası (Azərbaycan üçün pilot layihə) işlənib hazırlanıb;
- siyasi partiyaların maliyyələşdirilməsi haqqında qanun layihəsi (Moldova üçün pilot layihə) qiymətləndirilib və parlamentə təqdim edilməyə hazırlanıb;
- korrupsiya riskləri qiymətləndirilib və risklərin qiymətləndirilməsi üzrə tipoloji araşdırma sənədi tərtib edilib;
- iqtisadi cinayətkarlığa və hüquq personalının məsuliyyətinə dair təlim materialları hazırlanıb;
- əmlak bəyannamələrinin yoxlanılmasına dair soraq kitabı hazırlanıb;
- etik davranış qaydaları üzrə təlim materialları hazırlanıb və bu sahədə təlimatçılara təlim keçilib;
- mülki qulluqçulara korrupsiyanın qarşısının alınması üzrə təlim keçilib (Belarus da daxil olmaqla).

Kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə

Proqram cinayət ədliyyəsi orqanlarına kibercinayətkarlıqla mübarizədə kömək edib və tərəfdaş ölkələrin bu sahədəki fəaliyyətlərinin Avropa və beynəlxalq miqyaslı sənədlərə və praktikaya uyğun hala gətirilməsinə yardımçı olub.

Tərəfdaş ölkələr:

- kibercinayətkarlığa qarşı mübarizədə prioritetləri müəyyən ediblər;

- kibercinayətkarlığın qarşısının alınması və cinayət işləri üzrə ədalət mühakiməsi strategiyalarını qiymətləndiriblər;
- kibercinayətkarlığa və elektron dəlilləri özündə ehtiva edən digər hüquq pozuntularına qarşı hərtərəfli cavab tədbirlərini təmin etmək üçün prioritet fəaliyyətləri müəyyənləşdiriblər;
- kibercinayətkarlığa qarşı səylərdə daha aktiv iştirak ediblər.

Bu layihə çərçivəsində:

- kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə vasitələri təmin edilib və hüquqi bazanın gücləndirilməsi üçün məsləhətlər verilib;
- hüquq normalarının beynəlxalq standartlara, xüsusən Kibercinayətkarlıq haqqında Budapeşt Konvensiyasına uyğunluğu qiymətləndirilib;
- qanunvericilikdəki boşluqlar aşkarlanıb və tərəfdaş ölkələr bu sahədə islahatlar aparmağa həvəsləndirilib;
- qanunvericilik məsələləri, açıq (ictimai) və qapalı (özlə) informasiyaların paylaşılması və təhlili, səmərəli araşdırma (məsələn, İnternetdə kriminal pulların dövriyyəsi ilə bağlı araşdırmalar) aparılmasına maneələr, hüquq-mühafizə orqanları və İnternet xidmətlərinin provayderləri arasında əməkdaşlıq və yüksək texnologiyalı cinayətkarlıqla mübarizə sahəsində ixtisaslaşmış bölmələrdən istifadə məsələləri müzakirə olunub;
- bütün tərəfdaş ölkələr Budapeşt Konvensiyasının iştirakçısı olduqlarında görə bu ölkələrdə bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlıq və "24/7" təmas məntəqələrinin səmərəliliyi yaxşılaşıb.

Proqram çərçivəsində koordinasiya

Proqramın transversal (əlaqələndirici) komponenti bütün layihələrin koordinasiyasını təmin edib və Avropa Şurasının və Aİ-nin fəaliyyətlərinə əyanilik gətirib.

Proqramın transversal komponenti sayəsində:

- Proqram çərçivəsində kommunikasiyalar (əlaqələr) və əyanilik təmin edilib;
- milli koordinatorların regional şəbəkəsi formalaşdırılıb, Proqram fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsində onların rolu gücləndirilib;
- layihələr koordinasiya olunub və ideya və təcrübələrin mübadiləsi asanlaşıb;
- layihənin metodologiyası, maliyyə idarəçiliyi və hesabatlılığı ilə əlaqədar məsləhətlər verilib;
- Proqramın həyata keçirilməsi və monitorinqi müddətində Aİ və Avropa Şurası arasında əlaqə genişlənib.

Əlaqə məlumatları:

Council of Europe

Office of the Directorate General of Programmes

F - 67075 Strasbourg

France

Website: <http://www.eap-facility-eu.coe.int>